

Суспільний лад Стародавнього Сходу

ІНДЗ з історії держави й
права зарубіжних країн
студентки САІП/У
Дудіної Вікторії

Суспільний лад - це система організаційних і правових форм соціальних відносин у політичній, економічній, соціальній, культурній та інших сферах, передбачених і закріплених правовими актами або звичаєвим правом.

Фактори суспільного розвитку

- ✓ **Економічний фактор:** поява надлишкового продукту → утворення суспільної верхівки.
- ✓ **Військова організація суспільства:** війна ефективний і дешевий засіб одержання багатства → формування військових структур.
- ✓ **Природний фактор:** необхідність здійснення великомасштабних зрошувально-осушувальних робіт.

Рабовласницька держава є за своєю суттю політичною організацією рабовласників, створеною з метою здійснення їх необмеженої диктатури і повновладдя щодо рабів і владних функцій стосовно інших категорій населення.

Всі країни Стародавнього Сходу були деспотіями

Особливості суспільної організації країн Стародавнього Сходу

1. Тривале існування замкнутих сільськогосподарських общин з натуральним характером виробництва, поєднанням ремесла і землеробства в межах общини, слабким розвитком товарно-грошових відносин.
2. Законсервованість старих общинних родових відносин.
3. Правовий статус індивідуума не завжди співпадав з його майновим чи соціально-економічним становищем.

Верстви населення

а) *раби* та близькі до них інші найнижчі суспільні категорії населення, позбавлені засобів виробництва і значно обмежені в особистій свободі;

б) *вільне населення*, котре поділялося на рабовласницький панівний клас і дрібних товаровиробників.

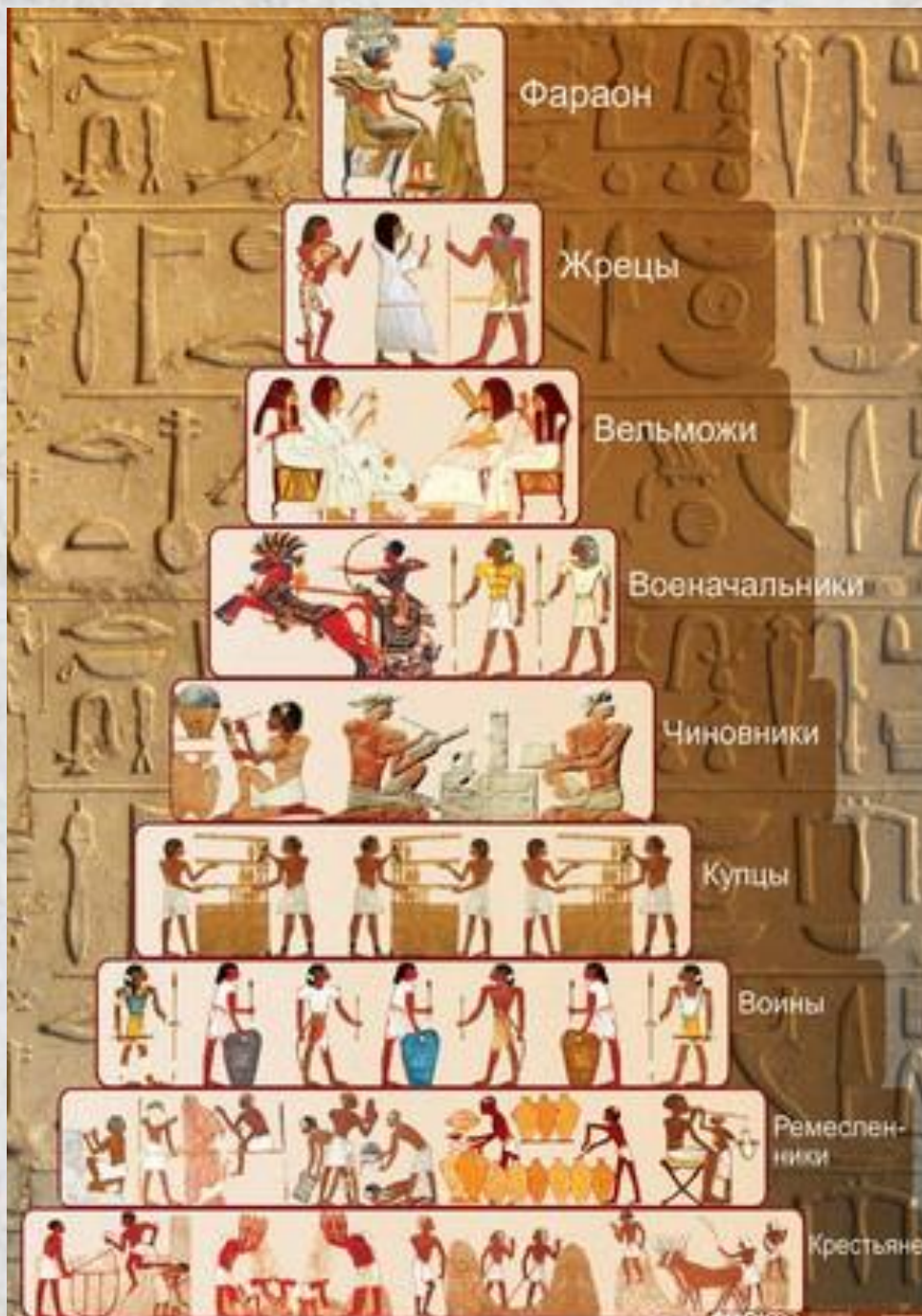
Види рабства

- а) домашньому рабстві;
- б) борговому рабстві;
- в) рабстві як формі покарання;
- г) тимчасовому набутті вільними непривілейованими верствами статусу рабів.

Суспільний лад Стародавнього Єгипту

Ієрархія суспільства

Панівний прошарок

Аристократія
Фараон, джати,
номова аристократія,
воєначальники

Жрецтво
Жерці царські
та служителі
загальнодержавних
і місцевих культів

Бюрократія
Військові
та цивільні
чиновники

Головні товаровиробники

Селяни-общинники

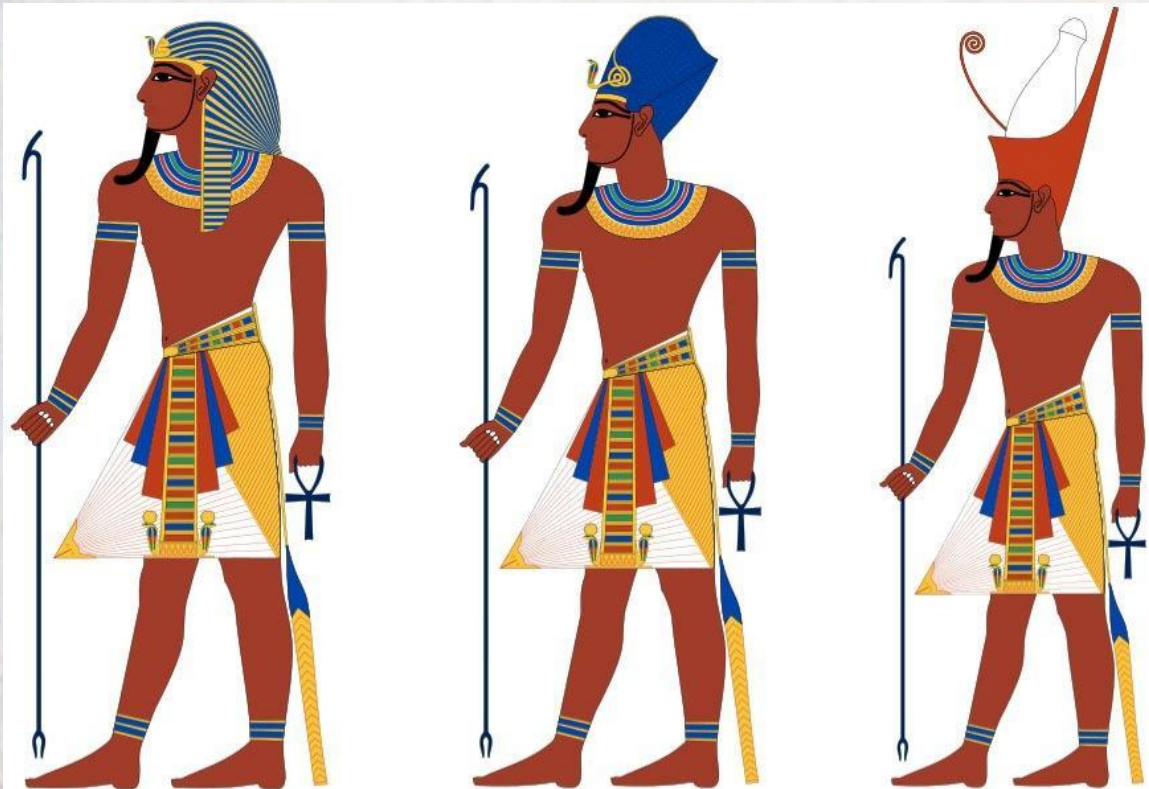
Дрібні торговці

Ремісники

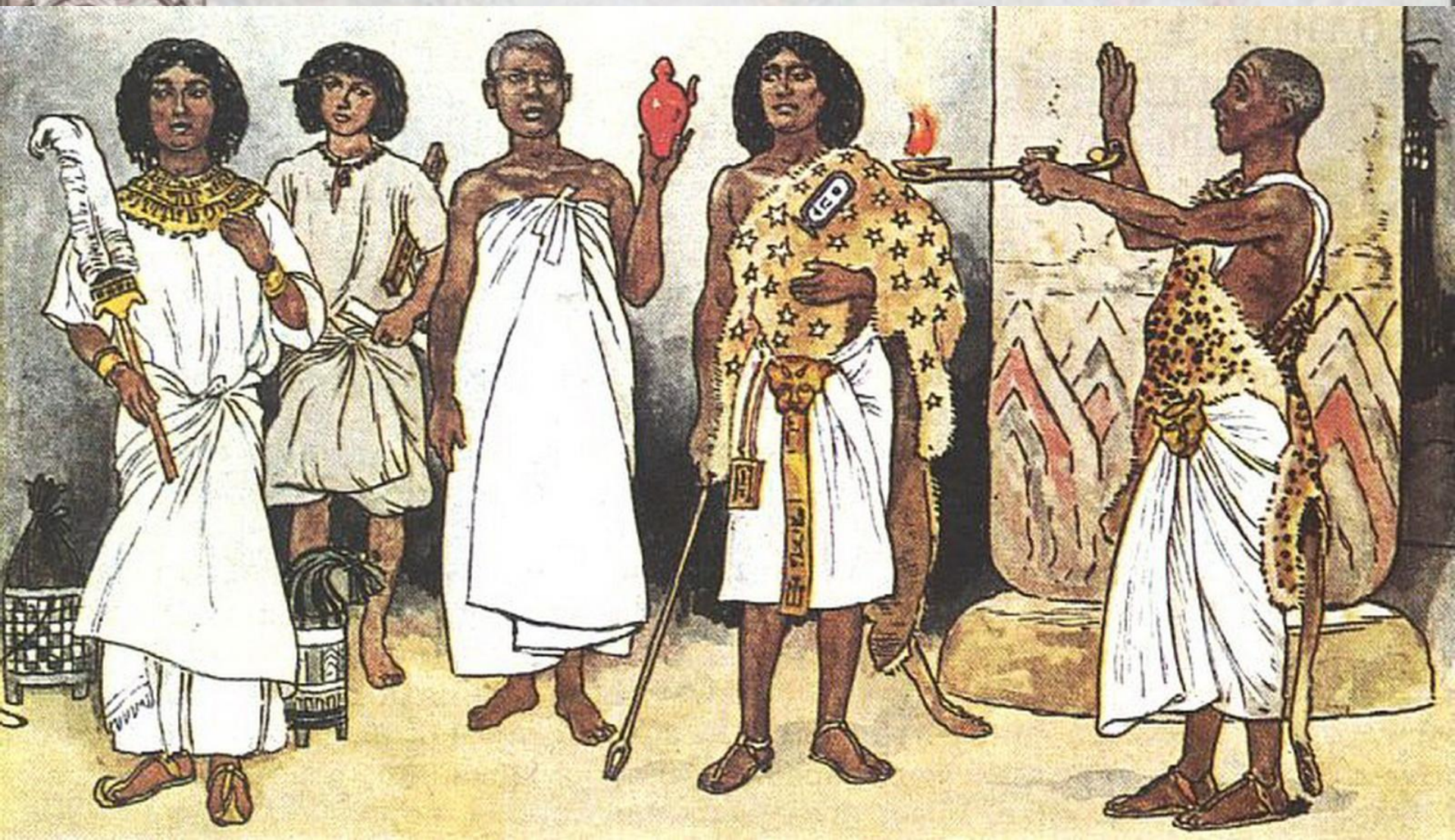
Раби

Фараон

- титул був спадковим;
- головний законодавець і суддя;
- призначає усіх найвищих чиновників;
- верховний власник земельного фонду;
- надавав землю разом з державними рабами знаті, чиновникам, жерцям;
- надавав титули.

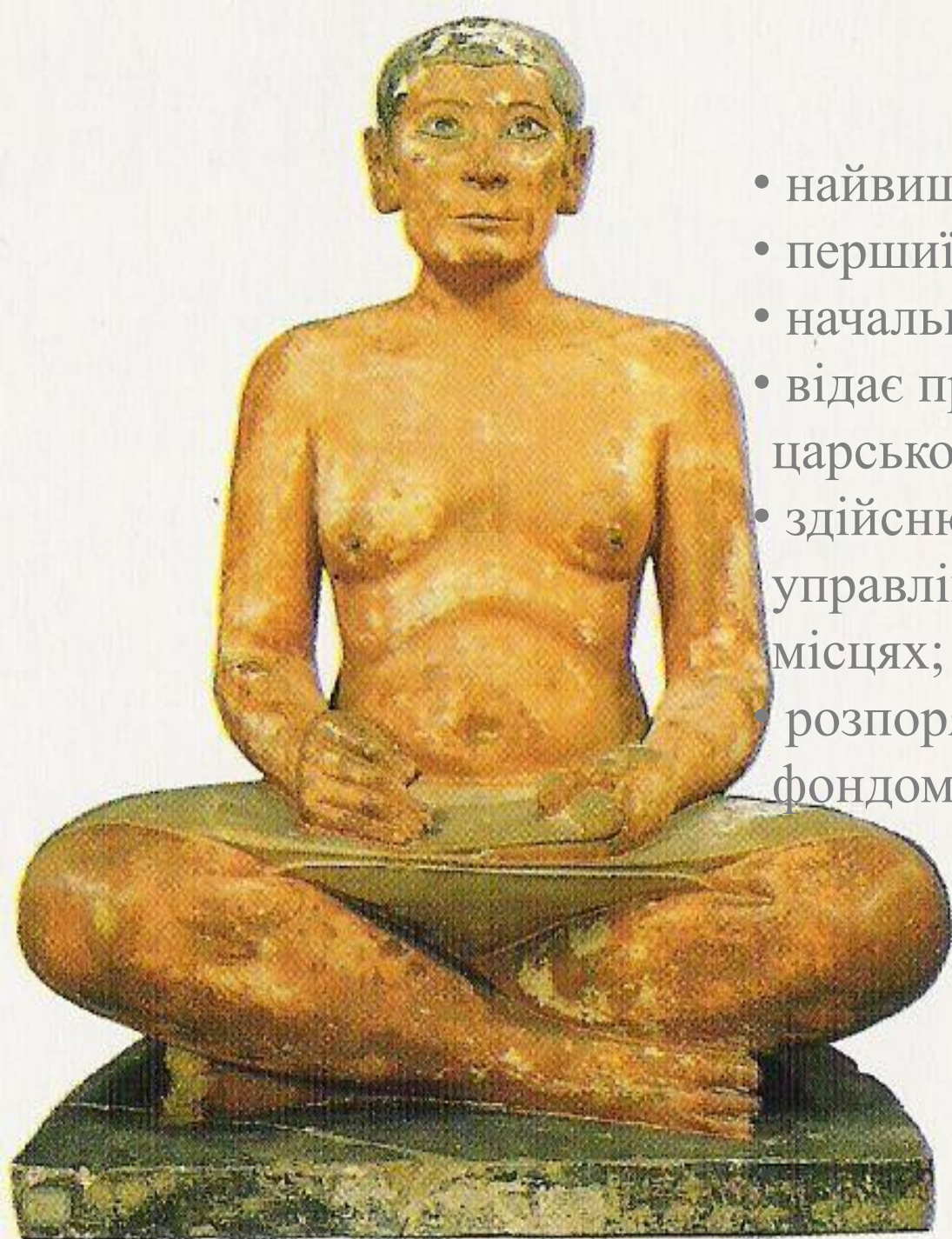

Жрецтво

Джаті (візир)

- найвищий державний сановник;
- першій помічник фараона;
- начальник царського двору;
- відає придворним церемоніалом і царською канцелярією;
- здійснює контроль за всім управлінням в країні, в центрі і на місцях;
- розпоряджається земельним фондом, системою водопостачання.

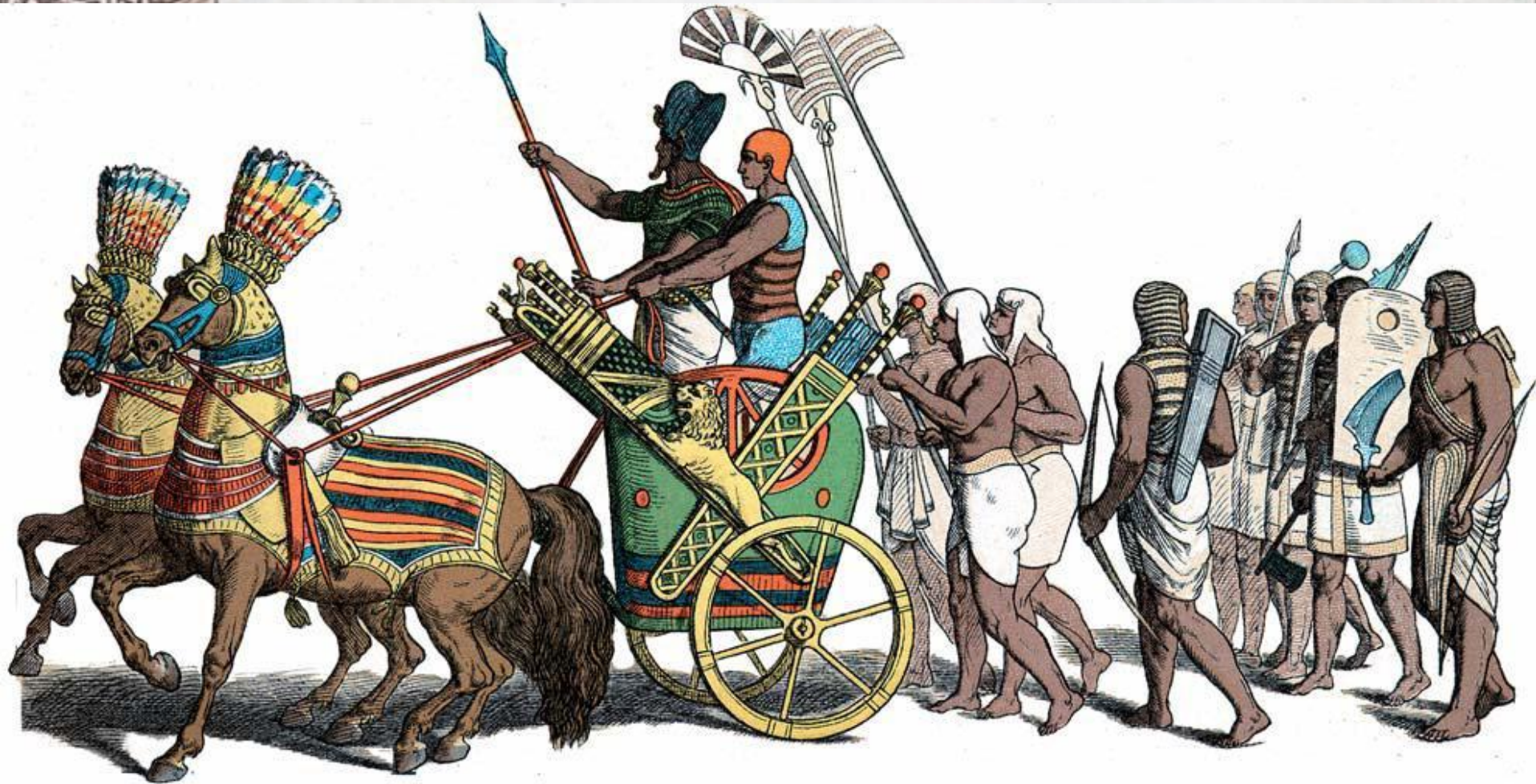

Під безпосереднім контролем джати
знаходився

- «начальник дому зброї» (командувач армією);
- «завідувач тим, що дає небо, виробляє земля і приносить Ніл» (головний збирач податків і хранитель царських скарбів);
- «начальник робіт» (керівник загальнодержавних робіт).

Воєначальник та воїни

Писарі-канцеляристи

- центральна фігура розгалуженого адміністративно-командного апарат;
- відали численними приходо-видатковими книгами;
- двічі на рік складали кадастр всіх земель у країні;
- переписували населення, його майно.

Номархами - представниками царської влади на місцях з досить широкими повноваженнями і зі своїм чиновницьким апаратом. Номи об'єднувалися у два великих округи - Південний і Північний Єгипет, очолювані царськими намісниками.

Старости – очолювали общинні ради (джаджатами - органи судової, адміністративної та господарської влади на місцях). Вони реєстрували акти передачі землі, вели нагляд за станом мережі штучного зрошення, за розвитком землеробства. Але згодом общинні ради повністю втратили свою роль, а общинні старости перетворили на чиновників централізованого державного апарату.

Суспільний лад Стародавньої Месопотамії

Цар

Жрецтво,
Вельможі

Чиновники,
Військові

Селяни-общинники

Раби

«Патесі»
(цар)

Верстви вільного населення

1. «Авілум» (або «сини людини») - вільний повноправний стан.
2. «Мушкену» («бути людиною»).

Воїни

Зіккурат (храм)

Жерці зберегли у своїх руках юстицію та відігравали істотну роль в управлінні

**Тамкари - торговельні агенти,
найбільш грошовиті люди.
Вони вели велику зовнішню
торгівлю, а також роздрібну -
всередині країни.**

Суспільний лад Стародавньої Індії

Суспільна ієрархія

Цар

Брахмани
(жреці)

Кшатрії (воїни)

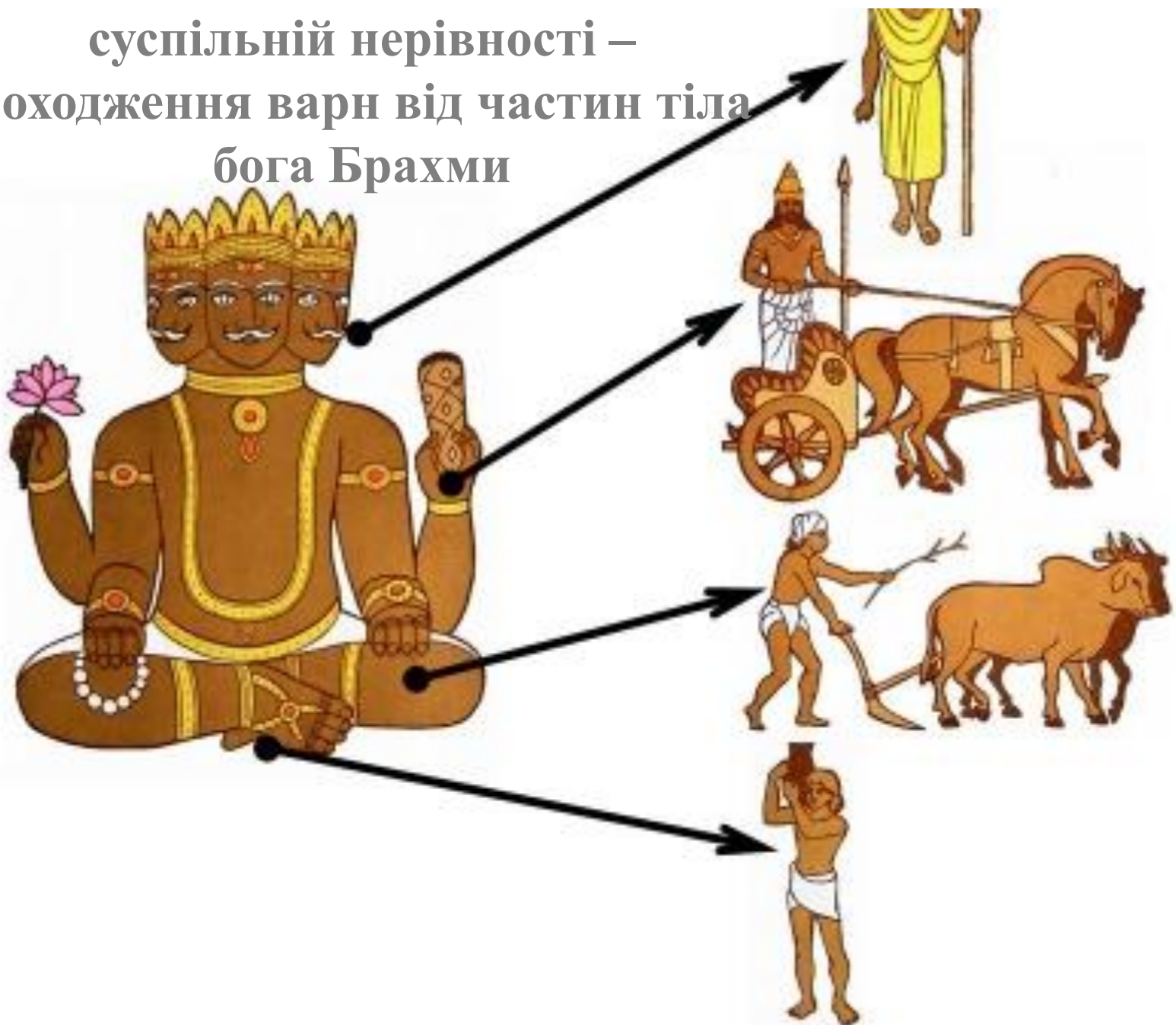
Вайші (торговці)

Шудри (селянита слуги)

“Недоторкани”

Варна (Шаблон:Lang - sa, [vaɾɳa IAST], «одяг»; «колір») — назва великого соціального стану в традиційному індійському суспільстві.

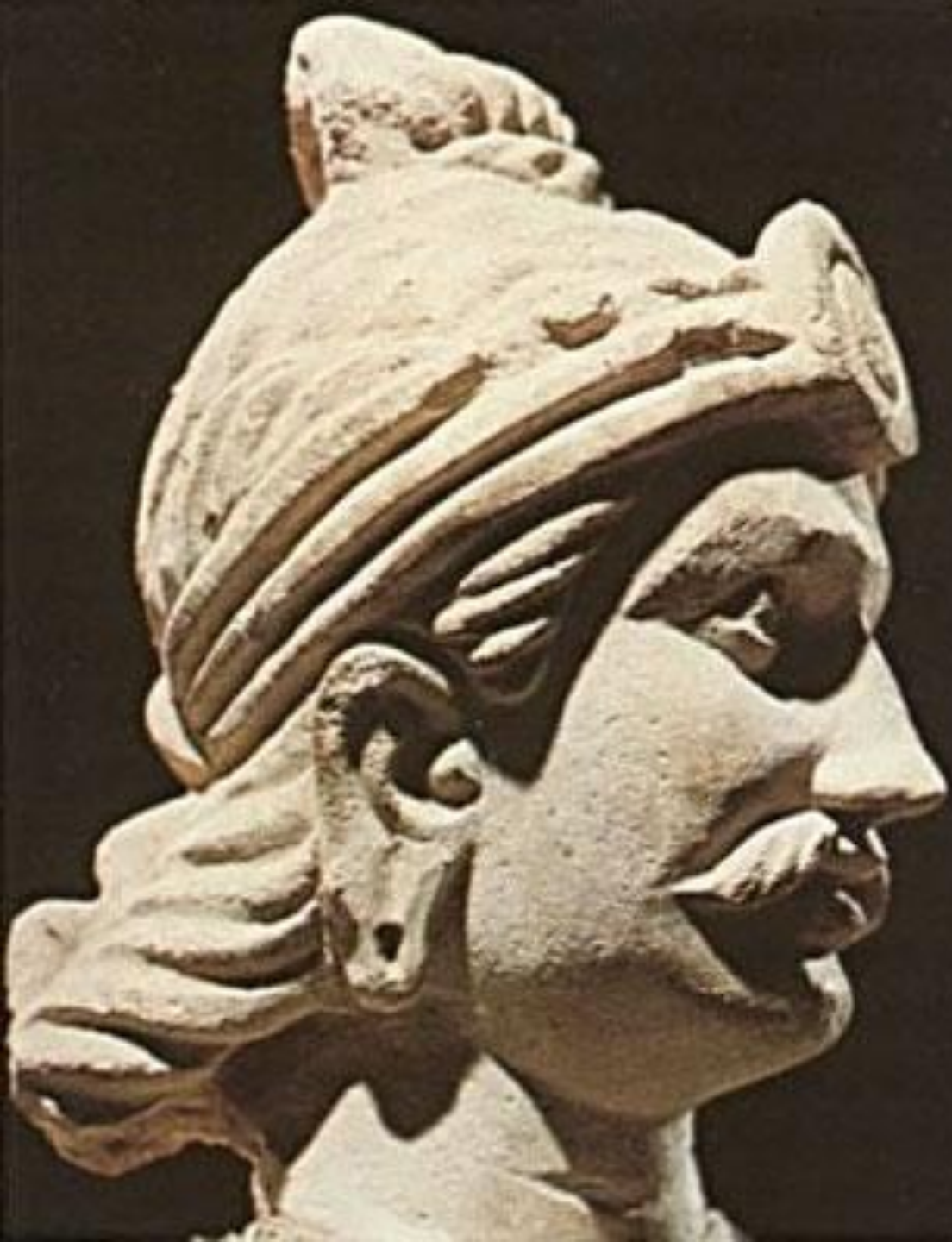
суспільній нерівності – походження варн від частин тіла бога Брахми

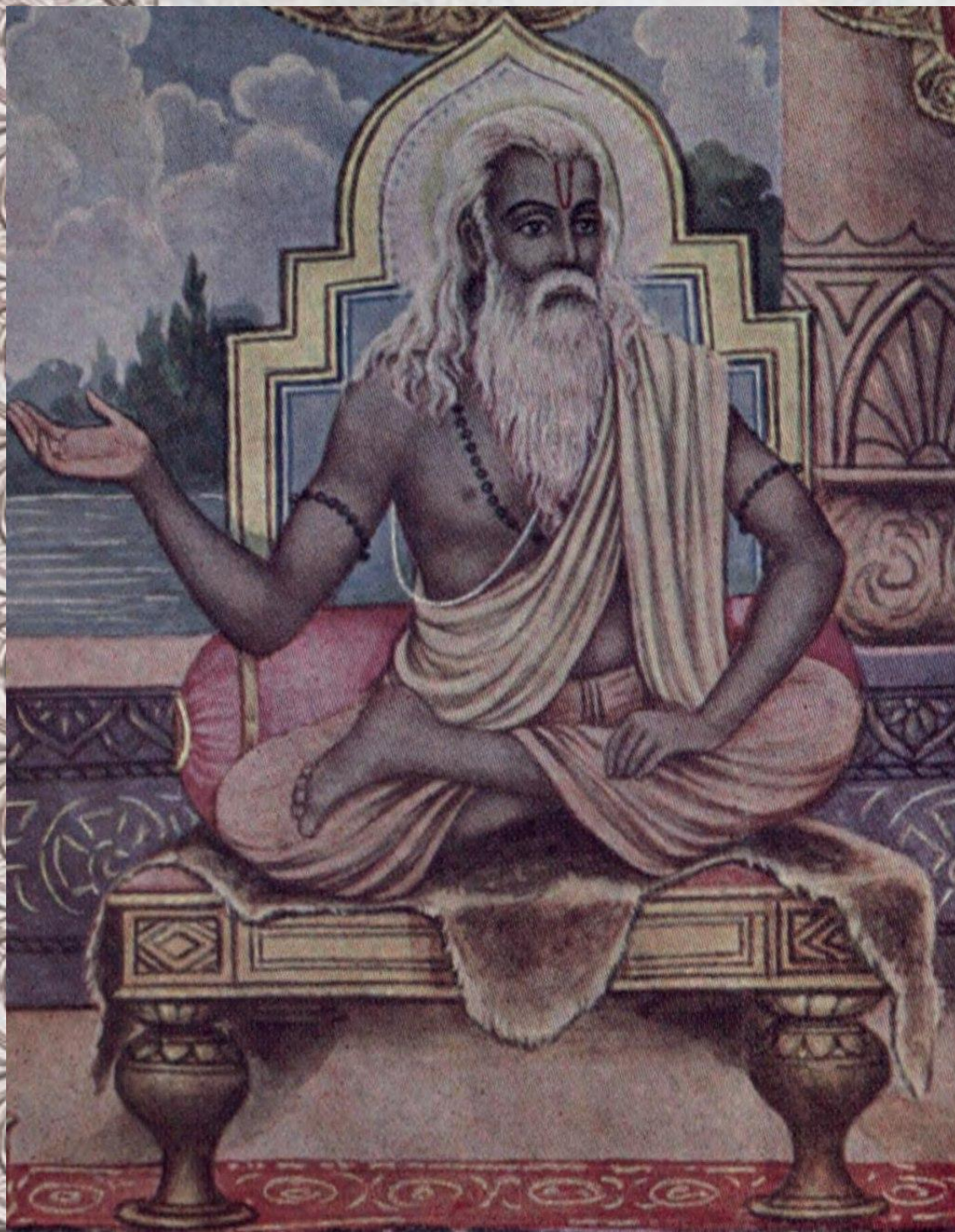

Варни - великі соціальні стани в традиційному індійському суспільстві.

Цар

**Брахмани
(жреці)**

**Кшатрії
(воїни)**

Суспільний лад Стародавнього Китаю

Станово-класові групи:

- «Благородні» - світську і духовну знать, військове та громадянське чиновництво . Звільнялись від трудових повинностей та тілесних покарань
- «Добрі» - простолюдини, «дрібний люд» - переважно дрібні землевласники та ремісники, на яких і покладався основний тягар податкових виплат та трудових повинностей.
- «Підлі» - неповноправні вільні і безправні - державні та приватні раби.

Шень-ші - освічена станова група чиновників

- 1) незначний за чисельністю прошарок осіб, безпосередньо причетних до влади - оточення правителя, його сановники та весь ієрархічний бюрократичний державний апарат;
- 2) кандидати, які одержали конфуціанську освіту, але не мали посад.

Висновок

Рабовласницькі деспотії

Стародавнього Сходу мали чітку ієрархію суспільства та чіткі межі між його складовими. Ці держави хоч і мали поділ на рабів та вільне населення, були зацікавленні в обмежені рабства, оскільки основним виробником було вільне населення.